

Angie en haar nationale egotrip

Merkel moet Duitse economie draaiende houden

[Achtergrond](#) - 9 januari 2009 - Auteur: Carsten Brzeski

(9 januari 2009) Duitsland staat sceptisch tegenover het Europese initiatief voor een bestedingsimpuls om de recessie tegen te gaan. Bondskanselier Angela Merkel wil haar economische succes, de sanering van de overheidsfinanciën, niet uit handen geven. Maar het is nu niet de tijd voor een egotrip.

Oh, Angie, Oh, Angie, when will those dark clouds disappear / Angie, Angie, where will it lead us from here / With no loving in our souls and no money in our coats / You can't say we're satisfied / But Angie, Angie, you can't say we never tried
(*Angie*, Rolling Stones 1973)

Net als Mick Jagger in 1973 vragen de Duitsers en hun Europese burens zich af wanneer de donkere wolken verdwijnen. Maar er is een verschil tussen de door Jagers muze en de Duitse bondskanselier. 'Angie' Merkel heeft nog niet alles geprobeerd.

De Duitse regeringsleider leek samen met haar minister van Financiën Peer Steinbrück (SPD) een eenzame kruistocht te voeren tegen Europese samenwerking. Dit bracht de Europese bondgenoten, en vooral de Franse president Sarkozy, tot razernij en leverde Merkel twijfelachtige bijnamen op als 'Madame Non', 'Frau Nein', of 'Angela Mutlos'.

Maar verandering is in zicht. Een stimuleringspakket van meer dan 2 procent van het bruto binnenlands product is inmiddels in de maak.

Belastingverlaging

Na drie jaar als bondskanselier ontbreekt het Merkel nog aan een echt economisch succes. De goed draaiende economie van de afgelopen jaren was voor een groot gedeelte nog het succes van de structurele hervorming van haar voorganger Gerhard Schröder (SPD) met zijn Agenda 2010.

Er werd door Merkel voortgang geboekt op andere beleidsterreinen zoals milieu en gezinspolitiek, maar het enige echte succes op macro-economisch terrein was de forse verbetering van de overheidsfinanciën - van een tekort van 3,3 procent in 2005 naar bijna begrotingsevenwicht in 2008. Dit succes wil Merkel niet door

overhaaste uitgaven om zeep helpen.

Daarnaast koesterde haar partij CDU de hoop om dit jaar met belastingverlagingen de verkiezingscampagne in te gaan. Maar binnen de huidige coalitie met de sociaal-democraten lijkt dit niet haalbaar.

Eurosceptis

Het wapenfeit van gezonde overheidsfinanciën verklaart ook de sceptis voor het Europese initiatief voor een actieve economische stimulans. "Eerst moesten we van Europa bezuinigen, nu opeens weer besteden. Wat willen ze nu?" is vaak vanuit Berlijn te horen. Maar met die onwil snijdt Duitsland zich in de eigen vingers.

"We doen niet mee met geld smijten", luidt de argumentatie voor de zuinigheid. Deze redenering is begrijpelijk. Toch zou in de huidige situatie waarin monetair beleid veel minder effectief is, een gecoördineerde budgettaire impuls het beste Europese antwoord op de crisis zijn.

Het voorstel van de Europese Commissie was goed. Een gecoördineerde bestedingsimpuls, rekeninghoudend met de drie t's (timely, targeted en temporary), zou de Europese economie in de huidige situatie een duidelijke steun in de rug geven. Het Duitse "Nein" heeft tot gevolg dat ieder EU-lid zijn eigen weg gaat. Dit heeft als resultaat dat afzonderlijke landen met geld smijten, waardoor chaos ontstaat.

Terwijl bijna de hele wereld kritiek heeft op de Duitse passiviteit en lof heeft voor de Franse hyperactieve daadkracht, spreken de cijfers een andere taal. Er wordt veel gepraat, maar weinig ondernomen. Een recent onderzoek van onderzoeksinstituut Bruegel laat zien dat de daadwerkelijke fiscale maatregelen voor 2009 in Duitsland oplopen tot 0,58 procent van het bruto binnenlands product (bbp) en in Frankrijk tot 0,72 procent. De dertien grootste economieën van de EU komen samen op slechts 0,57 procent. Ver weg van de Europese doelstelling van 1,2 procent.

Binnenlandse vraag

Terwijl er een ware wedstrijd was losgebarsten onder Duitse economen over wie met de meest pessimistische groeiraming voor 2009 naar buiten kwam (de bandbreedte gaat van een groei van 0,2 procent volgens de bondsregering tot een krimp van 4 procent van Deutsche Bank), zocht de bondsregering nog steeds naar het goede antwoord.

Een blik op het verleden laat zien dat anders dan de meeste mensen denken, niet de export, maar juist de binnenlandse vraag de Duitse economie uit een recessie heeft gehaald. Elk nieuw programma moet zich daarom vooral richten op een stabilisering van de arbeidsmarkt en de binnenlandse vraag.

Een eerste proefballon in dit verband werd in december opgelaten. Na overleg tussen bondsregering en vertegenwoordigers van de industrie, de financiële wereld en andere experts, bood de chef van Siemens een intentieverklaring aan dat de grootste beursgenoteerde Duitse bedrijven zich zouden committeren aan een niet-ontslag-pact.

Maar zo'n pact is schijn. Nog nooit is een recessie gepaard gegaan met onveranderde werkloosheid. Dit jaar zullen dus zeker ontslagen vallen. Bijna 80 procent van de Duitse beroepsbevolking werkt in het midden- en kleinbedrijf, niet bij de grote ondernemingen. Statistieken van de laatste recessie laten zien dat juist meer ontslagen vielen bij de kleine bedrijven en niet bij de grote.

Werkende vrouwen

Ook dit keer komt de redding niet uit het buitenland. Ze moet van binnen uit komen. Alleen een combinatie van particuliere consumptie en overheidsinvesteringen kan de economie uit de recessie halen.

Overheidsinvesteringen in de infrastructuur, maar ook in het Duitse schoolstelsel en kinderopvang kunnen het nog steeds lage percentage van werkende vrouwen verhogen. Dit moet gepaard gaan met een stimulans voor de particuliere consumptie op korte termijn, zoals een tijdelijke btw-verlaging of consumptiebonnen met eigen bijdrage.

De Duitse regering heeft begrepen dat een nieuw stimuleringsprogramma nodig is. Merkel kiest er opnieuw voor zich niet aan Europese afspraken te houden. Afstemmen met de Europese partners om het grootst mogelijke effect te bereiken? Nee, gewoon eigengereid doen. De Duitse regering denkt de economie uit het slop te trekken met een nieuw programma van 40 tot 50 miljard euro, gespreid over twee jaar. De coalitiepartners discussiëren nog over details, maar volgende week is het pakket klaar.

Duitsland heet de motor van de Europese economie te zijn. Als Duitsland niet op tijd bijtankt, stopt de hele Europese machinerie. Angie kiest nu resoluut voor Mick Jagger en wil alles proberen. Nu moet gepompt worden om niet te verzuipen.

Carsten Brzeski is Senior Economist bij ING in België voor de Eurozone en Duitsland en schrijft regelmatig in internationale, Nederlandse en Belgische

media. Zijn analyses worden onder andere overgenomen door de *FT*, *FAZ* en *the Wall Street Journal*.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3517/angie-en-haar-nationale-egotrip>